

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Intervención psicolóxica no contexto familiar	Código	652G01017	
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Segundo	Formación básica	6
Idioma	CastelánInglés			
Modalidade docente	Híbrida			
Prerrequisitos				
Departamento	Psicoloxía			
Coordinación	López Larrosa, Silvia	Correo electrónico	silvia.lopez.larrosa@udc.es	
Profesorado	López Larrosa, Silvia Vazquez Grobas, Maria Amparo	Correo electrónico	silvia.lopez.larrosa@udc.es amparo.vazquez@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Os alumnos de educación infantil necesitan saber cómo relacionarse coas familias e qué dimensións é preciso ter en conta á hora de fixar as bases da colaboración con elas. Se trata de crear un clima de apoio mutuo e de colaboración que permita a mellora dos alumnos e da propia práctica docente.			
Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Non 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen Presentación oral: videograbada Exame: on line Actividades iniciáis: videograbadas Lecturas Sesión maxistral: videograbada *Metodoloxías docentes que se modifican Estudo de caso e simulación se xuntan nunha soa actividade que computa o 40% da nota. 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado Correo electrónico, Moodle ou Teams 4. Modificacións na avaliación Estudo de caso e simulación: xuntas valen o 40% da nota e se agruparán nunha única actividade. *Observacións de avaliación: No caso do alumnado con dispensa farán o seu exame específico como non asistentes a distancia a través de Moodle ou outra plataforma. Exame 75% da nota. 25% simulación ou estudo de caso que será similar ós alumnos asistentes. 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía Non			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe			Competencias / Resultados do título
Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.	A10		
Coñecer e saber exercer as funcións de titor e orientador en relación coa educación familiar	A11		
Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.	A12		

Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeracionais; multiculturalidade e interculturalista; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sustentable.	A13		
Coñecer a evolución histórica da familia, os diferentes tipos de familias, de estilos de vida e educación no contexto familiar.	A14		
Resolver problemas e tomar decisións de forma efectiva		B2	
Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional		B6	
Comunicarse de maneira efectiva nun contorno de traballo		B7	
Capacidade de adaptación a situacións novidosas.		B8	
Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos noutras áreas e en contextos diferentes.		B18	
Coñecemento de outras culturas e de outras costumes.		B20	
Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro			C2
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.			C4
Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período de 0-6, no contexto familiar, social e escolar.	A1		
Valorar a relación persoal con cada estudante e a súa familia como factor de calidade da educación.	A32		
Aprender a aprender		B1	
Resolver problemas e tomar decisións de forma efectiva.		B3	
Capacidade de análise e síntese.		B10	
Capacidade de busca e manexo de información.		B11	
Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos noutras áreas e en contextos diferentes.		B16	
Coñecemento e comunicación en linguas estranxeiras		B21	
Creatividade ou capacidade para pensar as cousas desde diferentes perspectivas, ofrecendo novas solucións aos problemas.		B22	
Capacidade para presentar, defender e debater ideas utilizando argumentos sólidos.		B17	
Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.			C6
Capacidade para asumir a necesidade dun desenvolvemento profesional continuo, a través da reflexión sobre a propia práctica.		B15	
Comunicación oral e escrita na lingua materna.		B19	
Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.			C1

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Teorías e conceptos	1.1.Familia e diversidade familiar 1.2.O ciclo vital familiar 1.3. A familia como sistema: precisións teóricas e conceptuais 1.4. Ecoloxía da familia
2. Familia e procesos	2.1. Procesos familiares 2.2. A familia como contexto de aprendizaxe de pais e fillos
3. Técnicas efectivas de intervención psicolóxica familiar	3.1. Formas efectivas de conexión coas familias 3.2. As actividades grupais con familias 3.3. A entrevista individual: 3.3.1. Primeira entrevista: creación de un clima relacional, identificación de fortalezas e fixación de obxectivos comúns 3.3.2. Sucesivas entrevistas

4. Familias en situacións especiais	4.1. Familias e necesidades educativas especiais 4.2. Familias e diversidade socio-cultural 4.3. Familias e divorcio

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	A1 A12 C4	2	0	2
Sesión maxistral	A11 A13 A14 B3 B10 B11 B20 C6	18	0	18
Lecturas	B1 B21 C1 C2	0	35	35
Proba de resposta múltiple	A11 A14 B20 C1 C2	2	36	38
Simulación	A10 A12 B2 B6 B7 B8 B16 B18	14	9	23
Estudo de casos	A11 A32 B2 B6 B15 B22	4	10	14
Presentación oral	B17 B19 C1 C2	2	16	18
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	A través das actividades iniciais se realizará a presentación da asignatura e se identificarán os coñecementos previos.
Sesión maxistral	A profesora responsable fará unha exposición de temáticas ccomplexas conceptualmente e que requiren unha exposición detallada, como, por exemplo, sobre as teorías da familia.
Lecturas	As lecturas as veces se discutirán en clase e outras deberán expoñelas na aula.
Proba de resposta múltiple	Se fará un examen tipo test para verificar os aprendizaxes básicos teóricos e conceptuais.
Simulación	As simulacións implican que a través de xogos de roles se presentan diversas situacións, tanto problemáticas como non, que exixen unha relación bidireccional entre a familia e escola a través de cartas ou entrevistas individuais.
Estudo de casos	En pequenos grupos deberán discutir sobre a maneira de abordar un caso e presentar por escrito as súas liñas de actuación.
Presentación oral	Se ofrecerá a oportunidade de expor unha temática do temario

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Presentación oral	En todas as actividades que requiren unha atención persoalizada, se atenderá ó alumnado, na aula mentras traballan grupalmente, por exemplo, no estudo de caso, ou, no despacho. Pero, a través de Moodle poden comunicarse cos docentes responsables de seu grupo e igualmente o teléfono ou o correo electrónico poden usalo para consultar dudas ou concertar citas. Tamén se pode atender a través de Teams ou outros medios de video-reunión dispoñibles na UDC. En horario de tutoría se atenderá previa cita.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Proba de resposta múltiple	A11 A14 B20 C1 C2	Se fará en examen tipo test con tres alternativas de resposta na que so unha é correcta e donde restan erros.	40

Presentación oral	B17 B19 C1 C2	Se valorará o dominio do tema, da linguaxe expositiva, a capacidade didáctica e o dominio das novas tecnoloxías.	20
Estudo de casos	A11 A32 B2 B6 B15 B22	En pequenos grupos deberán discutir sobre a maneira de abordar o caso e presentar por escrito as súas propostas/respostas.	15
Simulación	A10 A12 B2 B6 B7 B8 B16 B18	Os alumnos serán avaliados según a súa execución no xogo de roles. Nota: "Alumnos" se refire a homes e mulleres.	25

Observacións avaliación

ALUMNADO ASISTENTE:

Se considera asistente ó alumnado que asiste ás clases interactivas na aula e que fai a presentación oral virtual. A presentación oral a farán a través de Moodle realizando unha grabación da presentación. Será unha presentación grupal. Este alumnado deberá, por tanto, facer a súa presentación, facer o seu exame específico, presentar o estudo de caso según indique a docente responsable e traballar nas simulacións na aula. A matrícula de honra se concederá a partir de 9,5. Para solicitala se fará un escrito razoado dirixido á docente da asignatura. Pode enviarse a través de correo electrónico.

A calificación do alumnado asistente depende do cálculo de xogo de roles, estudo de caso, exame e presentación oral. A nota ha de ser de 5 para ter aprobado pero contando coas aportacións de cada un dos apartados de avaliación. Cando a asistencia ás clases interactivas sexa menor do 80%, poderá incorporarse ás actividades da aula pero fará o exame como alumno/a non presencial. E poderá facer a simulación na aula ou facer a actividade fixada para o alumnado con dispensa.

ALUMNADO NON ASISTENTE: Se considerarán como tales aqueles que se acollan á modalidade non presencial (con dispensa) e aqueles que non cheguen ó 80% de asistencia ás clases interactivas. A súa calificación dependerá da nota do exame, que será específico para este alumnado.

O exame será tipo test e nel se incluírán preguntas de todo o dado na materia, tanto nas clases teóricas como nas interactivas.

Se considera aprobado so a partir de 5. O exame é o 75% da nota. O 25% restante é o traballo de simulación ou de estudo de caso. Docencia non presencial. En caso de confinamento ou imposibilidade de impartir ás clases interactivas, o calquera outra circunstancia sobrevida, o alumnado asistente fará o seu exame a distancia a través de Moodle. A exposición a fará a través de Moodle realizando unha grabación da presentación como na opción presencial. O xogo de roles e o estudo de caso se agruparán en unha única avaliación, de modo que xogo de roles e estudo de caso suporán o 40% da nota e se indicarán as actividades que deberán realizar e cómo deberán facelas non presencialmente. No caso do alumnado con dispensa farán o seu exame específico como non asistentes a distancia a través de Moodle ou outra plataforma. Se indicará cómo farán para entregar o traballo de simulación ou o estudo de caso.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Amatea, E. S. (2009). Building Culturally Responsive Family School Relationships. Boston, MA: Pearson
  - Ceballos, E. Triana, B. & Rodríguez Hernández, J.A. (2019). Expectativas del futuro profesorado de Educación Infantil y Primaria sobre el desarrollo infantil en distintas estructuras familiares. *Aula Abierta*, 48(1), 67-76
  - De Sáinz Ferrer, N., Martínez Ferrer, J. y Ruiz Salguero, J.M. (2011). Entrevista familiar en la escuela. Pautas concretas. Madrid: Pirámide.
  - Deslandes, R. (2019). A framework for school-family collaboration integrating some relevant factors and processes. *Aula Abierta*, 48(1), 11-18
  - Dowling, E. y Osborne, E (1996). Familia y escuela. Una aproximación conjunta y sistémica a los problemas infantiles. Barcelona. Paidós.
  - Freeman, J. Epston, D. y Lobovits, D. (2001). Terapia narrativa con niños. Barcelona: Paidós
  - García-Bacete, F.J. (2006). Guía de recursos para promover las relaciones entre escuelas y familias. *Cultura y Educación*, 18(3), 311-328.
  - García-Bacete, F.J. (2006). Cómo son y cómo podrían ser las relaciones entre escuelas y familias en opinión del profesorado. *Cultura y Educación*, 18(3-4),
  - García-Bacete, F.J. y Martínez-González, R.A. (2006). La relación entre los centros escolares, las familias y los entornos comunitarios como factor de calidad de la educación de menores y adultos. *Cultura y Educación*, 18(3-4), 213-218.
  - Glasgow, N.A. y Whitney, P.J (2009). What successful schools do to involve families. California: Cowing Press
  - López Larrosa, S. (2009). El sistema familiar ante el divorcio: procesos y cambios estructurales, y su relación con la escuela y otros contextos. *Cultura y Educación*, 21(4), 391-402
  - López Larrosa (2009). La relación familia-escuela. Madrid. CCS
  - López Larrosa y Escudero (2003). Familia, evaluación e intervención. Madrid. CCS
  - López-Larrosa, S., Richards, A., Morao Rodríguez, S.A., & Gómez Soriano, L (2019). Teachers and trainee teachers? beliefs about family-school relationships. *Aula Abierta*, 48(1), 59-66.
  - Martínez González, R.A. Pérez Herrero, M.H. ; Peña del Agua, B.M., García González, M.P y Martínez (2004). Fomento de las relaciones de colaboración entre las familias y el profesorado a través de un programa de desarrollo de habilidades para el uso del lenguaje en niños de edad infantil. *Infancia y Aprendizaje*, 27 (4), 425-435
  - Martínez-González, R.A y Pérez-Herrero, M.H. (2006). Propuestas metodológicas para una educación de calidad a través de las relaciones entre centros docentes, familias y entidades comunitarias. *Cultura y Educación*, 18(3-4), 231-246.
  - Ríos, J.A. (2005). Los ciclos vitales de la familia y la pareja. Madrid. CCS
  - Robledo, P. y García, J.N. (2007). El entorno parental en la intervención de personas con dificultades del desarrollo. *Dificultades del desarrollo. Evaluación e intervención*
  - Rothe, A., Urban, M. & Werning, R. (2014). Inclusive transition processes ? considering socio-economically disadvantaged parents? views and actions for their child?s successful school start. *Early Years: An International Research Journal*, 34(4), 364-376
  - Sheridan, S-M. y Kratochwill, T.R. (2008). Conjoint behavioural consultation, Promoting family-school connections and interventions. Nueva York: Springer
  - Vázquez Huertas, C. & López-Larrosa, S. (2014). Creencias sobre la relación familia-escuela. Cambios en el futuro profesorado tras recibir formación específica. *Revista de estudios e investigación en psicología y educación*, 1, 111-121
  - Walker, J.M.T., Wilkins, A.S., Dallaire, J.R., Sandler, H.M., Hoover-Dempsey, K.V. (2006). Parental involvement: model revision through scale development. *The Elementary School Journal*, 106(2), 85-104.
- O alumnado contará con bibliografía ordenada por temas que se proporcionará ó comezo do cuatrimestre

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

As asignaturas de Psicoloxía do desenvolvemento de 0 a 6 anos e a asignatura de atención temperada complementan esta asignatura polo papel tan relevante da familia no desenvolvemento na idade infantil e pola importancia da participación dos pais na atención temperada. Igualmente, se dá complementariedade entre a asignatura de orientación e titoría e intervención psicolóxica no contexto familiar. Recoméndase os envíos dos borradores dos traballos telemáticamente según indiquen os docentes responsables e, de non ser posible, especialmente cando se trata dos traballos definitivos, non utilizar plásticos, elixir a impresión a dobre cara, empregar papel reciclado e evitar imprimir borradores. Debese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Debese ter en conta dos principios éticos relacionados cos valores de sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente de acordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías